

Program národní a kulturní identity (NAKI)
projekt VaV MK ČR DG18P02OVV018
**„Poplužní dvory Čech, Moravy a Slezska a jejich harmonická kulturní krajina –
identifikace a soudobá interpretace kulturních hodnot“**

Specializovaná mapa s odborným obsahem (soubor map) v etapě I.5

**Historický vývoj poplužních dvorů v modelových územích
NOVÝ DVŮR U KVASIC**

Průvodní zpráva k výsledku **Nmap** v etapě I.5.

Předkladatel výsledku:
Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta
Valtická 337, 691 44 Lednice

Hlavní řešitel (autor – garant výsledku):
doc. Ing. Petr Kučera, Ph.D.

Spoluřešitelé (spoluautoři)
Ing. Darek Lacina
Ing. Eva Žallmannová, Ph.D.

Technická spolupráce: Ing. Zuzana Fialová, Ing. Katarína Pavlačková

Výsledek je dostupný z:
http://web2.mendelu.cz/zf_563_krarch/DG18-018_M_7_Historicky-vyvoj-popluz-dvoru-model-uzemi_Novy-Dvur-u-Kvasic/

Specializovaná mapa s odborným obsahem (Nmap) - výstup projektu Poplužní dvory Čech, Moravy a Slezska a jejich harmonická kulturní krajina – identifikace a soudobá interpretace kulturních hodnot, id. kód DG18P02OVV018, financovaného MK ČR v rámci Programu na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity (NAKI II)

Obsah

I. CÍL VÝSLEDKU	1
II. VLASTNÍ POPIS VÝSLEDKU	1
II.1 TERMINOLOGIE	1
II.2 POZNÁMKY K DATACI HISTORICKÝCH PRAMENŮ	2
II.3 METODICKÁ VÝCHODISKA	3
II.3.1 Textový operát	3
II.3.2 Grafický operát	4
II.3.3 Georeference, transformace a rektifikace map	4
III. NÁVRH VYUŽITÍ VÝSLEDKU	10
IV. SEZNAM POUŽITÉ SOUVISEJÍCÍ LITERATURY	11
V. SEZNAM PUBLIKACÍ PŘEDCHÁZEJÍCÍCH VÝSLEDKU	14
VI. SPECIFIKACE ZJIŠTĚNÝCH INFORMACÍ NA NOSIČI DAT	16

I. CÍL VÝSLEDKU

Cílem výsledku „**Historický vývoj poplužních dvorů v modelových územích – NOVÝ DVŮR U KVASIC**“ je - v rámci etapy I.5. výzkumného projektu - popsat charakteristiky poplužních dvorů a navazující kulturní krajiny s charakteristickými znaky, které je vytvářely v kontextu historického vývoje.

Výběru modelového území pro hodnocení historického vývoje popluží předcházela etapa I.4. výzkumného projektu, v níž vznikl jako její výstup „**Katalog panských dvorů Čech, Moravy a Slezska v typech krajiny**“. Každý dvůr byl charakterizován v rámci typologie krajiny České republiky podle Löwa a Nováka (2008).¹ Celkem bylo v historických pramenech analyzováno 5 313 dvorů, z nichž 4 048 objektů splňuje výběrová kritéria pro definici poplužního dvora. Všechny analyzované objekty jsou digitalizovány v geografickém informačním systému ArcGIS a zpřístupněny veřejnosti na interaktivním webovém rozhraní na internetové adrese:

<http://mendelu.maps.arcgis.com/apps/View/index.html?appid=993dea6537bf4697b2407efab7124535>

Výsledek na modelovém popluží Nového dvora u Kvasic je zpracován podle metodiky průzkumu a hodnocení historického vývoje krajiny.² Výstup i vyvíjená metodika jsou založeny na poznatku, že krajinné prvky svoji biologickou hodnotou určují jak hospodářské výsledky a bohatství dvora, tak i kulturní, estetické a ekologické parametry krajinného prostředí. Proto je za rozhodující kritérium harmonických vztahů mezi produkčními i mimoprodukčními charakteristikami krajiny považován rozsah a prostorové rozložení krajinných prvků.

Různorodost krajiny, tvar a prostorová zakřivenost reliéfu ovlivňují percepční charakteristiky a vnímání harmonizujících prvků; určují typické znaky krajinného rázu, obnovitelnost krajinných režimů a intenzitu ekosystémových služeb. Historická proměnlivost hmotných prvků je proto hlavním předmětem zájmu a cílem této etapy výzkumu. V rámci výsledku byl každý hodnocený krajinný prvek v popluží Nového dvora u Kvasic graficky zachycen v prostoru a vybaven databází o jeho časovém zachycení ve čtyřech historických mapových pramenech a v jednom kartografickém díle aktuálním. Graficky orientovaná databáze GIS propojuje výskyt krajinných prvků s mapami II. vojenského mapování, indikační skicou stabilního katastru, císařským otiskem, s mapou III. vojenského mapování s novou vektorovou podobou státní mapy 1:5 000.

II. VLASTNÍ POPIS VÝSLEDKU

II.1 TERMINOLOGIE

Poplužní dvůr (latinsky *praedium*, německy *Meierhof*) je historické označení pro panský (neboli vrchnostenský) dvůr, ke kterému náležela dominikální půda.³

Dominikál (panská půda) byla spravována přímo v režii šlechticů a leníků. Práci na panském majetku zajišťovala robotní a námezdní pracovní síla. Dominikální půda nepodléhala zdanění až do zavedení stabilního katastru.⁴

Rustikál (selská půda) byla rozdělena na jednotlivé statky (grunty) – a dědičně pronajímána sedlákům.

Podstatu **památkové ochrany** kulturní KRAJINY tvoří:

- v případě komponované krajiny: existence zachovalých skladebných prvků kompozice nebo alespoň znalost o jejich existenci v minulosti;
- v případě harmonické kulturní krajiny: nezáměrná souhra a souladnost produkčních i obnovných dějů, často vyjádřená dochovanými znaky krajinného rázu;

¹ LÖW, J., NOVÁK, J., 2008. *Typologické členění krajiny České republiky*. Urbanismus a územní rozvoj, ročník XI, 6:19-23.

² KUČERA, P. a kol., 2021. *Rozbor a hodnocení struktury a typických znaků krajiny v hospodářském zázemí panských dvorů*. Certifikovaná metodika. Osvědčení č. 221 ze dne 12. 3. 2021, čj. MK 17253/2021 OVV.

³ In *Ottův slovník naučný*, sv. 20, heslo *Poplužní dvůr*

⁴ In *Ottův slovník naučný*, sv. 7, s. 810–812

c) v případě produkční krajiny: kvantifikovatelné hodnoty vybraných indikátorů, garantujících obnovu těch přírodních zdrojů, které slouží jak k hospodářské činnosti, tak i k percepce stabilizujících a obnovních procesů v krajině.

Za **historickou krajinnou strukturu** lze považovat takové využití území, které se přibližuje v hlavních parametrech hodnotám land use určité historické etapy. K závěrům lze dospět metodami komparativní analýzy, která je použita v této práci.

Historickou krajinnou stopu představují zachovalé zbytky polních tratí, stůcků a berních lánů. Často jde o neproduktivní plochy, s přírodě blízkou dřevinnou vegetací.

Berní lán⁵ – majetková prostorová jednotka, vyjadřující výměru půdy pro účely výběru daně. Struktura lánů v katastru je zachycena v **lánovém rejstříku**; týká se výhradně rustikálního katastru. Velikost lánu závisela na kvalitě půdy. Kvalita půdy byla označena názvem indikačního druhu plodiny. Velikost plochy byla vyjádřena plošnou jednotkou „MĚŘICE“ (0,19 ha).

Typologie krajiny byla pro účely tohoto výzkumného úkolu převzata z práce Löw, J., Novák, J. (2008).¹ Na publikované výstupy navazuje práce kolektivu autorů Löw, J. a kol. **Typologie české krajiny**, grant MŽP ČR č. VaV 640/01/03 – V005. Výstup výzkumného projektu je specializovaná mapa s odborným obsahem v prostředí GIS, publikovaná na geoportálu veřejné správy <https://geoportal.gov.cz/web/quest/map/> (vrstvy: Typologie české krajiny).

Uvedená typologie krajiny používá tři vůdčí rámcové krajinné typologické řady postihující přímo či zprostředkovaně hlavní typologické rámce vlastností české krajiny, zjednodušeně shrnuté do tří syntetických kategorií:

- ▣ rámcové typy sídelních krajin;
- ▣ rámcové typy využití krajin;
- ▣ rámcové typy reliéfu krajin.

Výslednou syntézou využitého podkladu je **prostorová korelace** (průnik) všech tří skupin kritérií tak, že např. kód „I.Z.11“ vyjadřuje krajinný typ „starosídelní krajiny v Čechách s převládajícím zemědělským využitím v široké říční nivě“. Způsob použití typologie krajiny v této práci je podrobně vysvětlen v předcházející etapě výzkumného projektu I.4. „Katalog panských dvorů Čech, Moravy a Slezska v typech krajiny“.⁶

Použitá typologie krajiny (Löw, Novák, 2008) vychází z analýzy primární, sekundární a terciární struktury krajiny. Korelační vztahy mezi těmito strukturami jsou základem předcházející výzkumné práce autora výstupu při formování koncepce uspořádání krajiny v rámci národního programu výzkumu kulturní identity NAKI.⁷

II.2 POZNÁMKY K DATACI HISTORICKÝCH PRAMENŮ

II. vojenské mapování (Františkovo)

Mapový podklad: Čechy 1:28 800 (1836-1852).

2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz

⁵ KOTAČKA, Martin; PETERKA, Josef; SPERÁT, Ivo. *Generální rejstřík k lánové vizitaci doplněný o soupis obyvatel královských měst*. Brno: Nakladatelství Ivo Sperát, 2015. 2 svazky (2304 s.). Dostupné online. ISBN 978-80-87542-18-7. S. III.

⁶ KUČERA, Petr a kol. *Katalog panských dvorů Čech, Moravy a Slezska v typech krajiny*. Specializovaná mapa s odborným obsahem, schválená dne 30. 10. 2019, čj. MK 72679/2019 OVV, Lednice, 2019.

⁷ Kučera, Petr, Flekalová, Markéta, Trpáková Lenka, Sedláček Jozef, Matějka, Daniel, Lacina Darek. *Metodika koncepce uspořádání krajiny pro ochranu a obnovu kulturních, historických a přírodních hodnot území*. Lednice: 2015, certifikovaná metodika MK ČR.

Indikační skica stabilního katastru

Mapový podklad: 1:2 880 (1878).

Digitální kopie historických map poskytl Národní archiv.

Císařský otisk stabilního katastru

Mapový podklad – Císařské povinné otisky map stabilního katastru Čech 1:2 880 (1826–1843).

Digitální kopie historických map poskytl Národní archiv prostřednictvím ČUZK.

III. vojenské mapování (Franz-Josefské)

Mapový podklad: mapy v měřítku 1:25 000 (1877–1880 Čechy).

Digitální kopie historických map poskytl Národní archiv prostřednictvím ČUZK.

Historický vývoj popluží

Mapovým podkladem syntetické mapy je grafický operát státního mapového díla „Vektorová data nové podoby Státní mapy v měřítku 1:5 000“.

2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz

II.3 METODICKÁ VÝCHODISKA

Základem pro vědeckou syntézu v předkládaném výsledku jsou následující podkladové údaje:

- ✓ Textový operát Tereziánského a Karolinského katastru.
- ✓ Grafický operát stabilního katastru (indikační skici, císařské otisky, originální mapy SKN).
- ✓ Digitalizované otisky vojenských mapování (druhého a třetího)
- ✓ Digitální formát „Typologie krajiny ČR“ (Löw, Novák, 2008)¹.

II.3.1 Textový operát

Podklady Tereziánského katastru českého, Tereziánského katastru moravského i Karolinského katastru slezského jsou přístupné prostřednictvím výpůjční služby Moravské zemské knihovny v Brně.

Primární zdroje:

☐ Tereziánský katastr český (1. díl, 2. díl).
Sv. 1., část, část 32 Praha, 1964, 1966, 1970.

☐ Tereziánský katastr moravský.
Prameny z 2. poloviny 18. století k hospodářským dějinám Moravy.
Hlavní autor Radimský, Jiří, 1919-1965 Vydáno 1962.

☐ Karolinský katastr slezský (1. díl, 2. díl.)
Drkal, Stanislav, Brzobohatý Jan. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra ČSR, 1972, 1. Vyd, 597 s.

Sekundární zdroje:

Jako sekundární zdroje byly využity knižní publikace, komentující uvedené zdroje primární. Jde zejména o publikace:

☐ František Palacký, 1848: Popis království Českého. (Seznam panství).

☐ Václav Kotyška, 1895: Úplný místopisný slovník království Českého. (Seznam dvorů v jednotlivých panstvích).

☐ Orth Jan, Sládek František: Topografický slovník království Českého. V Praze: Korber, 1870.

▣ Tittl Ignaz: Schematismus a statistika statků velkých a rustikálních v království Českém
Praha: J. Springer, 1902.

II.3.2 Grafický operát

Nejvýznamnějším podkladem pro zpracování specializované mapy s odborným obsahem „Historický vývoj poplužních dvorů v modelových územích – NOVÝ DVŮR U KVASIC“ byly mapy stabilního katastru Čech. Používaly se jak grafické operáty indikačních skic stabilního katastru, tak i listy povinných císařských otisků stabilního katastru. Dále byla použita digitalizovaná mapová díla vojenských mapování (druhého i třetího).

Přehled využívaných otevřených zdrojů:

▣ mapový server Ústředního archivu zeměměřičství a katastru (ÚAZK) na e-adrese <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html#> ;

▣ Laboratoř geoinformatiky Fakulty životního prostředí Univerzity J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, © 2001-2017, <http://oldmaps.geolabs.cz>

▣ geoportál <http://oldmapsonline.org>

▣ geoportál <http://chartae-antiquae.cz>

▣ geoportál <http://mapy.vugtk.cz/pages>

II.3.3 Georeference, transformace a rektifikace map

Bez georeferencování jednotlivých historických map nemůže dojít ke kvantifikaci rozlohy krajinných prvků a ke studiu jejich historického vývoje. Jednotlivé digitální kopie historických map byly transformovány a rektifikovány polynomickou afinní transformací prvního řádu v souřadném systému S-JTSK_Krovak_East_North. Rektifikace byla provedena v prostředí ArcGIS Desktop 10.5.1. pomocí vlíčovacích bodů. Zákres bodů je znázorněn v jednotlivých mapách souboru map červeným nížovým křížem (viz legenda každé mapy. Pomocí shodné sítě vlíčovacích bodů byly rastry georeferencovány do historických map:

Mapa č. 1: II. vojenské mapování

Mapa č. 2: Indikační skica

Mapa č. 3: Císařský otisk stabilního katastru

Mapa č. 4: III. vojenské mapování

II.3.4 Typologie krajiny

Konstrukce syntetických hladin typologie krajiny (Löw, Novák, 2008)¹ je popsána v kap. II.1. Vrstva v souboru *.shp byla se souhlasem autorů připojena do GIS projektu poplužních dvorů. Náhled na syntézu a interpretaci údajů poskytuje publikace⁶ a webové rozhraní na adrese:

<http://mendelu.maps.arcgis.com/apps/View/index.html?appid=993dea6537bf4697b2407efab7124535>

II.3.5 Grafický podklad pro panství v Čechách, na Moravě a ve Slezsku

Podkladem pro vymezené hranice panství je digitalizovaný výstup výzkumného projektu NAKI „Rekonstrukční mapa šlechtických panství v Čechách a na Moravě vyhotovená k polovině 19. století. Schlenklovy mapy 6 moravských a 2 slezských krajů“. (Cajhml, J., Janata, T., Krejčí, J., Katedra geomatiky Stavební fakulty ČVUT v Praze, nedatováno). Rastrová mapa hranic panství je veřejně dostupná na mapovém serveru ČVUT (bez databází):

http://gis.fsv.cvut.cz/arcgis/rest/services/panstvi/panstvi_v/MapServer

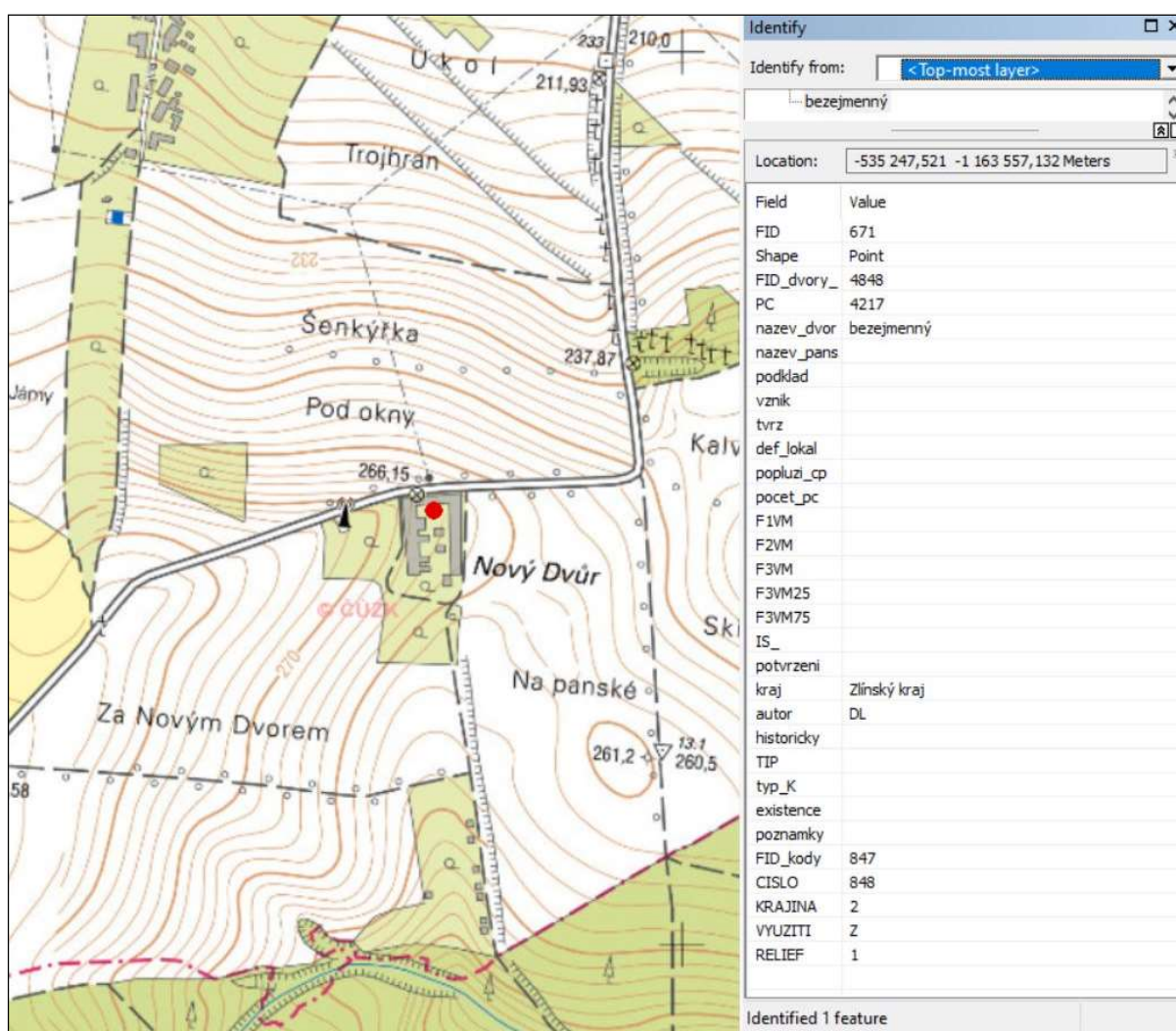
II.3.6 Databáze screeningu dvorů

Verifikovaná poloha poplužního dvora z historického podkladu byla přenesena do KATALOGU v projektu GIS v souřadném systému S-JTSK_Krovak_East_North. Objekt poplužního dvora byl editován značkou bodu s připojenou – graficky orientovanou - databází:

Základní podmínkou pro potvrzení charakteru zemědělské usedlosti nebo panského dvora jako „dvora poplužního“ je existence a evidence dominikálního majetku jak v textovém operátu katastru, tak současně i v jeho grafické části.

Popis použití graficky orientované databáze poskytuje publikace⁶, atributy jsou přístupné z: <http://mendelu.maps.arcgis.com/apps/View/index.html?appid=993dea6537bf4697b2407efab7124535>

Záznam databáze z KATALOGU pro Nový dvůr u Kvasic ilustruje obr. 1:

Obr. 1: Výřez z KATALOGU poplužních dvorů⁶ pro modelové území

II.3.7 Interpretace výsledků a jejich vyjádření v databázi krajinných prvků

V popluží Nového dvora u Kvasic byly identifikovány a interpretovány jednotlivé typy krajinných prvků tak, aby do nich bylo možno transponovat rozdílné legendy 4 historických map 1 až 4 (viz kap. II.3.3). Aby bylo možno dosáhnout syntézy věcných a historických (časových) hledisek, byla databáze krajinných prvků vybavena následujícími databázovými poli/fields):

- ✓ číslo plochy (krajinného prvku)
- ✓ výměra [ha]

- ✓ indikační skica (zakreslen v operátu: ano/ne)
- ✓ II. vojenské mapování (zakreslen v operátu: ano/ne)
- ✓ císařský otisk (zakreslen v operátu: ano/ne)
- ✓ III. vojenské mapování (zakreslen v operátu: ano/ne)
- ✓ státní mapa (zakreslen v operátu: ano/ne)
- ✓ místní trať (název)
- ✓ vodní eroze (nebezpečí potenciální eroze vyjádřené faktorem $L \cdot S$, viz dále)
- ✓ změna kultury (historie/současnost, přehled používaných zkratk viz dále)
- ✓ poznámka (zpravidla k lokalizaci krajinného prvku)

Při práci s databází upozorňujeme na následující vysvětlivky:

a) Binární vyjádření ANO/NE je zobrazeno číselnými hodnotami: ANO=1, NE=2. Důvodem této volby je usnadnění filtrování údajů pro syntézu výsledků. Je-li hodnota = 0, nebylo možno rozhodnout ve smyslu ANO/NE kvůli nečitelnosti (nejčastěji mapa II. vojenského mapování) nebo absenci konkrétního mapového podkladu (evidenční mapa stabilního katastru).

b) Velikost a místo výskytu krajinného prvku je indikátorem kvality krajinného prostředí. Souvisí s krajinnými režimy, které se v harmonické krajině uplatňují, zaručují stabilitu ekosystémů i jejich kulturní a estetické funkce. Mimo toho však existuje řada dalších indikátorů, které lze využít pro diagnostiku územních problémů. Jedním z polyfunkčních kritérií je vliv prostorového zakřivení reliéfu. Ovlivňuje odtok a infiltraci vody a schopnost krajiny převádět vodu z povrchového odtoku do podpovrchového a podzemního. Historická struktura krajiny je charakteristická zvýšenou vnímavostí k těmto vlastnostem prostoru. Prostorové charakteristiky krajiny popisuje výhodně tzv. „*topografický faktor*“ podle Wischmeiera-Smithe. Je vyjádřen kombinací sklonu svahu (S) a jeho délky ve směru po spádnicí.⁸ Faktor vyjadřuje vliv prostorové zakřivenosti georeliéfu na infiltraci a unášecí schopnost vody. Krajinné prvky s dřevinnou vegetací (stromy v lesním porostu, dřeviny rostoucí mimo les s travobyliným podrostem, pásy trvalých travních porostů apod.) významně ovlivňují dráhy soustředěného odtoku a rozptylují vodu do plochy. Způsob použití v atributu databáze krajinných prvků u modelových poplužních dvorů vysvětluje kap. II.3.8.

c) V graficky orientované databázi jsou v poli „Změna kultury“ (historie/současnost) používány zkratky. Srovnání legend používaných historických map a současného geodetického vyjádření představuje určitý problém, který je řešen v používané metodice². Při interpretaci a komparaci historických map byly používáno plošné vyjádření druhu kultur stabilního katastru, bodové symboly i textové značky v němčině. Textové vyjadřování není zcela jednotné, proto je přiložen přehled nejpoužívanějších zkratk i způsob jejich interpretace:

w – wiesen = louka; W – weiden = pastvina; a – acker = pole; R - Remisen = remízky; G - Gemischte waelder = smíšený les; N - Nadelholz waelder = jehličnatý les; L - Laubholz waelder = listnatý les; Ge - Gestrippe = křoviny; R – rott oder trisch acker = kopanina nebo dočasný úhor; T – teiche = rybník; wRust = drobná držba v lukách a pastvinách; gemW - gemeinde weiden = obecní pastviny; Oed - oeden = neplodná půda; OeG - gemeinde oeden = obecní neplodná půda; aRust - ackerRust = drobná držba polí; nW - nässe wiesen = zamokřené louky; tW - trokene wiesen = suché louky; oW - wiesen mit Obstbaeumen = louky s ovocnými stromy.

POZNÁMKA: některé historické mapy používají nestandardní zkratky. Konkrétní označení, použité v atributové tabulce (a PŘÍLOZE č. 1) jsou vysvětleny pod tabulkou v této příloze.

d) Krajinné prvky jsou srovnávány h hlediska jejich ROZLOHY a současně i POLOHY v rámci historické a současné struktury krajiny. Podle trvalosti existence jsou krajinné prvky členěny do těchto skupin:

- ✓ Prvky historicky doložené a stále existující v původním rozsahu - **ZACHOVALÉ**.
- ✓ Prvky historicky doložené, ale vývojem ztracené – **ZANIKLÉ**.

⁸ Rovnice erozního smyvu a odnosu půdy G podle Wischmeiera-Smithe. Dostupné z: <http://mapy.vumop.cz>

- ✓ Prvky historicky nedoložené, ale v současnosti existující – **PRVKY BEZ HISTORIE.**

Postupující práce na jednotlivých modelových územích poplužních dvorů v rozdílných krajinných typech si vyžádali rozdělení poslední kategorie prvků na dvě:

- ✓ Prvky historicky nedoložené, ale legislativně zakotvené kvůli zlepšení kvality krajinného prostředí; tj. výše uvedené PRVKY BEZ HISTORIE.
- ✓ Prvky historicky nedoložené, legislativně neukotvené, ale přesto praxí zavedené: **PRVKY BEZ EVIDENCE.**

Nejvýznamnější výsledkem srovnání historické a současné struktury krajiny je podíl rozlohy ZACHOVANÝCH krajinných prvků vůči prvkům ZANIKLÝM. Označujeme jej termínem **koeficient trvalosti** krajinných prvků. Takové pojetí navazuje na certifikovanou metodiku s osvědčením č. 203 Ministerstva kultury „**Typologie historické kulturní krajiny České republiky**“, vydané 18. 6. 2020 pod č.j. MK 40137/2020 OVV. Z hlediska této typologie je definován typ krajiny č. 9 „**Krajina vrchnostenských sídel a dvorů**“, která se vyznačuje zachováním historických krajinných prvků i v současné struktuře krajiny. Čím je hodnota bližší číslu 1, tím je současná struktura podobnější historické.

POZNÁMKA:

Mezi uvedenými kategoriemi krajinných prvků mohou existovat přechodné formy: např. krajinný prvek je dochován na své původní lokalitě, ale ve zmenšeném rozsahu. V takovém případě je rozdělen na dvě části: dochovalá část je zařazena mezi trvalé a přeměněná část mezi zaniklé.

POZNÁMKA:

Sledované kvantifikované parametry krajinné struktury jsou vždy důsledně vztahovány ke krajinnému typu.

II.3.8 Výsledky historické analýzy Nového dvora u Kvasic

Celková rozloha popluží Nového dvora u Kvasic [ha]	353,7
Počet analyzovaných krajinných prvků v popluží dvora [ks]	290
Plocha analyzovaných krajinných prvků v popluží dvora [ha]	243,7
Počet krajinných prvků historicky doložených, ale ztracených [ks]	47
Plocha krajinných prvků historicky doložených, ale ztracených [ha]	24,8
Počet krajinných prvků historicky nedoložených, ale existujících [ks]	71
Plocha krajinných prvků historicky nedoložených, ale existujících [ha]	17,4
Počet krajinných prvků historicky doložených a stále existujících [ks]	166
Plocha krajinných prvků historicky doložených a stále existujících [ha]	199,0

Z historické analýzy území lze formulovat následující závěry:

- Popluží Nového dvora u Kvasic bylo zkoumáno na ploše 353,7 ha.
- Z toho krajinné prvky tvoří 68,9 plochy popluží.
- Průměrná velikost krajinného prvku je 2,71 ha, vypočtena váženým průměrem. Kritériem váhy byl součet výměr krajinného prvku podle druhů v předcházející kapitole. Aritmetický průměr velikosti činí 0,97 ha a je zřejmé, že realitu zkresluje. Pomocnou střední hodnotou velikosti je medián, který činí 0,14 ha. Rozděluje soubor velikostí ploch na dvě poloviny, ve které je stejný počet prvků. Z rozboru je zřejmé, že velikost prvků je silně rozkolísaná, což je způsobeno rozsáhlými plochami trvalých travních porostů ve zvedajících se svazích Chřibů. To potvrzuje i hodnota směrodatné odchylky (2,54), která se přibližuje hodnotě průměru. Rozkolísanost hodnot nepřispívá k harmonickému měřítku a ekologické stabilitě území.
- Na orné půdě zaniklo historicky doložených 20 krajinných prvků s výměrou 17,4 ha (celkově to činí 5 % popluží). Podle evidence v katastru nemovitostí zaniklo v popluží celkem 16 prvků, s výměrou 6,5 ha. Celkově zaniklo v území 47 krajinných prvků s výměrou 24,8 ha (7 % popluží).

- e) Historicky doložených a dodnes zachovalých prvků je 166 s výměrou 199 ha. Jejich rozloha tvoří 57,2 % popluží. Území je nadprůměrně vybaveno krajinnými prvky, což odpovídá charakteru Chřibů a Kostelanské vrchoviny.
- f) V současné době je řada nízkoprodukčních ploch zatravněna a využívají se jako extenzivní travobylinná společenstva buď v rámci pastevních areálů, nebo pro různé jiné účely (skládka, odkaliště popílku). V souladu s metodikou jsou takové plochy zahrnuty do rozlohy krajinných prvků. Takových ploch a plošek je celkem 71 a vytváří výměru 17,4 ha (cca 5 % popluží). POZNÁMKA: Číselná shoda s výměrou ploch v bodě d) je zcela náhodná.
- g) K existující výměře krajinných prvků evidovaných katastrem nemovitostí vzniklo nově dalších 6 ploch s výměrou 2,6 ha (0,7 % výměry popluží), které nejsou jako krajinné prvky evidovány. Jde o nesoulad mezi stavem v přírodě a stavem v evidenci, který je patrně vyvolán dotační politikou, preferující zatravnění pozemků, ohrožených degradací půdy, erozí apod. Ukazuje se, že dotační politika přináší výsledky.
- h) Celkově tedy v území poskytuje ekosystémové a kulturní služby 290 krajinných prvků s výměrou bezmála 244 ha.

ZÁVĚR

Pokud jako měřítko změn krajinné struktury použijeme **VÝMĚRU** krajinných prvků, pak je území významně stabilizováno. Důvodem tohoto stavu jsou podprůměrné produkční podmínky. Rozsáhlé zatravnění podhorských oblastí významně přispívá k udržení osvědčené krajinné struktury.

Zemědělsky méně kvalitní půda, která historicky sloužila jako pastvina pro ovce, byla v současnosti využita jako odkaliště. Rekultivace vytvořila plošný krajinný prvek, jehož hospodářské využití sice může být potenciálně shodné, ale souběžné ekologické funkce nikoliv. V severní části popluží byly „zúrodněny“ některé historické plošné krajinné prvky (pastviny), případně historické plochy úhoru/kopaniny/neplodné půdy. V jižní části jsou krajinné prvky plošně rozsáhlé a pokrývají většinu popluží i lesa. V severní části se objevují především plošně menší, často spíše liniové prvky, které tvoří pouze menší část popluží.

KOEFICIENT TRVALOSTI pro Nový dvůr u Kvasic byl prostorovou analýzou stanoven na hodnotu 8,0 pro stav, legislativně fixovaný katastrem nemovitostí. Ve skutečnosti – při úpravě rozlohy prvků ZANIKLÝCH o rozlohu krajinných prvků BEZ EVIDENCE – dosahuje koeficient trvalosti hodnoty 7,3. Značná část zlepšování stavu krajinných prvků však je způsobena postupujícími rekultivacemi skládek a úložišť. Jejich ekologická a krajinářská hodnota je však poněkud sporná.

II.3.9 Výsledky krajinářské analýzy

V rámci krajinné typologie podle kap. II.1. byla zaznamenány prostorové vztahy mezi jevy, které vytváří základ typologie krajiny v používaném pojetí (viz kap. II.1). Jde o překryv:

- a) geomorfologického typu reliéfu,
- b) převládajícího způsobu využívání,
- c) kulturního typu krajiny (struktury osídlení).

Krajina popluží Nového Dvora u Kvasic je značně členitá, skládá se z pestré mozaiky krajinných typů. Z korelace vyplývá, že samotná plocha popluží Nového Dvora u Kvasic náleží do krajinného typu 4.M.2. – vrcholně středověká sídelní krajina Carpatica s převládajícím lesozemědělským využitím na reliéfu vrchoviny. Tento typ krajiny je pro zkoumané popluží dominantní a určující jak z hlediska geologického a geomorfologického, tak z hlediska prostorového uspořádání krajinných prvků a sídel.

Severní část popluží plynule přechází do typu 2.Z.1 – starosídelní krajina Pannonica s převládajícím zemědělským využitím na plošinách a pahorkatinách. Na východním okraji území popluží tvoří výrazně modelovaný svah nivy řeky Moravy, kde poměrně ostrou hranici

přechází do typu 2.M.11 – starosídelní krajina Pannonica s převládajícím lesozemědělským využitím v široké říční nivě. V jižní části je popluží ohraničeno dvěma typy krajiny: 7.M.3 – novověká sídelní krajina Carpatica s převládajícím lesozemědělským využitím na reliéfu vrchovin jižně od obce Bělov a 7.L.3 – novověká sídelní krajina Carpatica s převládajícím lesním využitím na reliéfu vrchovin, která tvoří dominantní typ v jihovýchodním výběžku hřebene Chřibů.

Dle biogeografického členění území náleží do Západokarpatské podprovincie. Severní část území náleží do Ždánicko-Litenčického bioregionu, jižní část území do Chřibského bioregionu, přičemž hranice mezi oběma bioregiony prochází přibližně středem území popluží, podél linie vyvýšené plošiny, na jejíž hraně stojí Nový Dvůr. Z hlediska geomorfologického členění leží území v provincii Západní Karpaty, v soustavě IX Vnější Západní Karpaty, podsoustavě B Středomoravské Karpaty, celku 3 Chřiby a podcelku B Halenkovičská vrchovina (IXB-3B).

Jde o kontrastní krajinu na hranici dvou významných biogeografických celků, což se projevuje i v krajinných a přírodních hodnotách území.

Historicky není hranice popluží Nového Dvora jasně definovaná vzhledem ke skutečnosti, že Nový Dvůr tvořil součást rozsáhlého kvasického panství, které zahrnovalo několik dalších obcí (Nová Ves – dnes Nová Dědina, Bělov, Trávník, Vrbka, Sulimov, Lubná, Kostelany, Střížovice) a jen v rámci dominikálního majetku v katastru obce Kvasice působily 3 dvory: Kvasický (zámecký) položený v nivě Moravy v těsné blízkosti areálu zámku, dále Nový Dvůr na návrší jižně od Kvasic a dále ještě menší pobočný dvůr na Chlumu, cca 2 km severozápadně od Nového Dvora.

V historických pramenech je doloženo, že Nový Dvůr byl založen pro chov ovcí. Ke stejnému účelu vznikl v tomtéž období zmíněný pobočný dvůr na Chlumu. Tyto dva dvory pokrývají část území panství Kvasice s členitou terénní morfologií a zároveň s mělkou skeletnatou půdou ohroženou erozí, která nebyla vhodná pro obdělávání. Vzhledem k tomu, že panství zahrnovalo i vysoce bonitní pozemky v nedaleké nivě Moravy, bylo založení ovčínů a vyčlenění méně kvalitní svažité půdy pro chov ovcí logickým krokem. Popluží obou dvorů na sebe bezprostředně navazují, přičemž hranici představuje, dle našeho mínění, linie údolí Panenského potoka, který tvořil přirozený předěl mezi poplužími obou dvorů s pastvinami pro ovce. Panenský potok, resp. silnice z Vrbky do Kvasic, která sleduje údolnici a částečně kopíruje tok potoka, tvoří severozápadní hranici námi vymezeného popluží Nového Dvora. Se severní částí popluží těsně přiléhající k Novému Dvoru byla jižní část popluží propojena úzkým nezalesněným pruhem napříč již zmíněným lesem. Vzhledem k účelu založení a využití dvora se pravděpodobně jednalo o průhon – komunikační spojnicí mezi rozsáhlými pastvisky na jihu a vlastním dvorem. V současnosti je tento pozemek již zcela zarostlý lesem a v terénu neznatelný.

Existenci dvora v Kvasicích dokládají listiny krále Ferdinanda z roku 1627, nicméně v té době se jednalo zatím jen o dvůr u zámku v centru Kvasic. Nový Dvůr byl vybudován ve 2. polovině 17. století za účelem využití hůře přístupné a méně bonitní půdy v kopcovité části panství chovem ovcí. Ve stejném období vznikl také menší pobočný dvůr na Chlumu, cca 2 km od Nového Dvora. Na přelomu 20. a 30. let 20. století došlo ke změně využití areálu staveb Nového Dvora a postupnou transformaci na objekty bydlení či rekreace.

Komplementární součinnost produkčních a obnovních režimů a dějů vytváří předpoklady pro dlouhodobou udržitelnost produkce. Vedlejší účinky na ekosystémy, efekty spojené s percepcí, mikroklimatickou pohodou a estetickým vnímáním prostorového souladu jsou často nezáměrnými důsledky dodržování základních principů dobré praxe, např. norfolkského osevního postupu, který stál na počátku růstu blahobytu českého a moravského dominia.

Příklad využití výsledku i analýzy zrnitosti (fragmentace) krajiny poskytuje v jiných modelových územích orientační výpočet faktoru S^*L z Wischmeier-Smithovy rovnice pro topografický faktor. Spojování rolí do velkých půdních celků rušením historických krajinných stop prokazatelně akceleruje potenciální půdní erozi.

Příklad využití výsledku i analýzy zrnitosti (mozaikovitosti) krajiny poskytuje orientační výpočet faktoru S^*L z Wischmeier-Smithovy rovnice pro soustředěný odtok vody. Spojování orné půdy do velkých půdních bloků rušením historických krajinných stop prokazatelně akceleruje potenciální půdní erozi a zhoršuje infiltraci vody. Z empirických znalostí je za bezpečný limit

faktoru L*S považována hodnota **1,75**. Tabulka uvádí pro místní trať vždy hodnotu faktoru L*S pro současný stav a pro stav historický. Vybrána jsou místa „zaniklých“ krajinných prvků, které by pozemek rozdělily tak, aby byl soustředěný odtok vody přerušen. Červeně jsou zobrazeny hodnoty překračující bezpečnou mez:

MÍSTNÍ TRATĚ	L*S SOUČASNOST	L*S HISTORIE
Hučaj nad cisternou	0,5	1,1
Březí (Nový dvůr)	1,8	1,75
Šenkýřka (Nový dvůr)	2,1	1,7
Skřatovy	1,5	0 - krátký svah
Kukly-Bělov	2,1	1,65
Horní pole-Bělov	1,65	0 – zatravněno

POZNÁMKA: Faktor L*S uvádí do souvislosti délku svahu ve směru po spádnicí a sklonitost svahu. Krajinné prvky délku svahu zkracují a pozemky dělí na části s rozdílnou energií svahu. Hydrolinie soustředěného odtoku poskytuje VÚMOP v.v.i. na veřejném geoportálu s protierozní kalkulačkou.⁹

Důsledky narušení krajinných režimů ztrátou historických krajinných stop jsou průkazné a dokumentuje je mapa č. 6 „**Historický vývoj popluží**“ přehledem zaniklých krajinných prvků.

Z hlediska přírodních a krajinářských hodnot je třeba také zdůraznit význam řešeného území pro ekologickou stabilitu krajiny a její obnovu. Řešené území je v přímém kontaktu s regionálními skladebnými prvky územního systému ekologické stability krajiny. Popluží je součástí regionálního biocentra č. 118 Bělovský les. Z něj jihozápadním směrem vybíhá regionální biokoridor č. 1583 Bělovský les – Pod Kulou. Východně z biocentra vychází k regionální biokoridor č. 1584 Bělovský les – Tlumačovský les, který křížuje nadregionální biokoridor řeky Moravy.

Prostorové projevy a důsledky narušení krajinných režimů ztrátou historických krajinných stop jsou lokalizovány a dokumentovány v syntetické mapě č. 5 „**Historický vývoj popluží**“.

III. NÁVRH VYUŽITÍ VÝSLEDKU

Databázi poplužních dvorů (Katalog), krajinných typů i jednotlivých modelových popluží obsahuje projekt GIS na úložišti MENDELU. Úvodní stránka webového rozhraní obsahuje rozcestník, který nasměruje uživatele do vnitřní databáze KATALOGU, do pomocných územně analytických podkladů, a dále na mapy analyzovaného dvora i s jeho poplužím.

Výtisk databáze modelového popluží Nového dvora u Kvasic v tabulkovém formátu obsahuje PŘÍLOHA č. 1. Specializované mapy s odborným obsahem.

Předkládaný výsledek navazuje na výchozí datové báze výzkumného projektu a bude opět sloužit jako východisko pro jeho další výkonové fáze podle harmonogramu, schváleného poskytovatelem. Jde zejména o analýzy a soudobou interpretaci dalších modelových území poplužních dvorů v odlišných krajinných typech.

Specializovaná mapa s odborným obsahem bude dále sloužit zájemcům o historii regionu a vývoji krajiny v souvislosti s využíváním půdního fondu. Existence zemědělských usedlostí a dvorů v krajině vždy významně limitovala i akcelerovala hospodářskou situaci v regionu, včetně rozvoje průmyslu. I v současné době roste zájem o trvale udržitelné formy zemědělství, agrobiznisu i agroturistiky.

⁹ <http://map.vumop.cz> V tomto souboru specializovaných map s odborným obsahem byla WMS služba „public eroze“ připojena do GIS projektu ke georeferencovaným historickým mapám a k mapě současného stavu území.

Výsledek bude dále použit při propagaci trvale udržitelného způsobu zemědělského hospodaření, který je inspirován historickými zkušenostmi sedláků a šafářů. Mezi vedlejší účinky dobré zemědělské produkce je harmonická krajina s řadou kulturních, historických, přírodních i nehmotných hodnot.

Současná etapa výzkumného projektu poskytuje významné poznatky o struktuře vlastního popluží (vnitřní zrnitost krajiny). Záznamy o členění půdní držby v dominiu nebyly historicky vedeny, protože nebylo třeba rozměřovat pozemky na berní lány (půda vrchnosti nepodléhala zdanění). Projevy technologického rozvoje zemědělské výroby významně ovlivňují přechody z dvojpolní soustavy na trojpolní, později na čtyřpolní. Přechod se projevoval v rozdílných krajinných typech rozdílně, vždy však při stejném rozsahu půdní držby přináší zmenšení osevu („stůčku“). Schéma postupující segmentace zemědělsky využívaného území (popluží) vysvětlují badatelské práce.¹⁰

Řešitelé navázali dialog se zástupci Státního zemědělského intervenčního fondu k tématu podmínek pro přiznávání plošných dotací farmářům i k tématu zaměření dotačního programu „Agroenvironmentální opatření“. Cílem společenské i politické diskuse je, aby vlastníci nebo nájemci zemědělské půdy realizací a obnovou krajinných prvků neztráceli nárok na plošné dotace pro produkční plochy a zároveň aby nebyl zatížen zemědělskou daní za budování ekologicky významných krajinných prvků vnitřních nebo vnějších (v rámci polohy uvnitř nebo vně půdního bloku). Významný efekt při ochraně a obnově kulturní krajiny také má schválení vyhl. č. 240/2021 Sb. o ochraně zemědělské půdy proti erozi.

Podobná meziresortní spolupráce vzniká s Ministerstvem pro místní rozvoj prostřednictvím programu Technologické agentury ČR BETA 2 (TITBMMR805). Řešitelé projektu NAKI jsou hlavními koordinátory výzkumného projektu „Vymezování zelené infrastruktury v územně plánovací dokumentaci, zejména v územním plánu, jako nástroj posilování ekosystémových služeb v území“. Projekt má přímou návaznost na řešení historické krajinné struktury a obnovování historických krajinných stop. Problematiku zelené infrastruktury v krajině také upravuje § 10 nového stavebního zákona č. 283/2021 Sb.

IV. SEZNAM POUŽITÉ SOUVISEJÍCÍ LITERATURY

BERANOVÁ, Magdalena a Antonín KUBAČÁK. *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-113-4.

BÍNA, Jan a Jaromír DEMEK. *Z nížin do hor. Geomorfologické jednotky České republiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012. 343 s. (Edice Průvodce)

BRZOBOHATÝ, Jan a Stanislav DRKAL. *Karolínský katastr slezský.. Svazek 1*. Vyd. 1. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra České republiky, 1972. 597 s. (Edice berních katastrů českých, moravských, slezských; Č. 5)

BRZOBOHATÝ, Jan a Stanislav DRKAL. *Karolínský katastr slezský.. Svazek 2*. Vyd. 1. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra České republiky, 1973. S. 607-1039 (Edice berních katastrů českých, moravských, slezských; Č. 6)

BURDOVÁ, Pavla ed. et al. *Tereziánský katastr český. Sv. 3, Dominikál*. 1. vyd. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra v Praze, 1970. 653 s. (Edice berních katastrů českých, moravských, slezských.)

¹⁰ Např. Vašků Zdeněk. Vývoj základních systémů exploatace krajiny. Dostupné na internetu 25.6.2018 <http://www.akademon.cz/source/epl.htm>

CAJTHAML, Jiří, Tomáš JANATA a Jiří KREJČÍ. *Rekonstrukční mapa šlechtických panství v Čechách a na Moravě vyhotovená k polovině 19. století. Schlenklovy mapy 6 moravských a 2 slezských krajů*. Praha: ČVUT v Praze, nedatováno.

CULEK, Martin a kol. *Biogeografické členění České republiky*. II. díl. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2005. ISBN 80-86064-82-4.

D'ELVERT, Christian, *Die Erzeugung von Schaf-, Lein- und Baumwollwaaren, die Seidenzucht- und Seidenwaaren-Erzeugung, die Erzeugung gegohrener und gebrannter Flüssigkeiten, die Bier-, Branntwein-, Rosoglio-, Liquer- und Rum-Erzeugung und Essig-Fabrikation, die Rübenzucker-Fabrikation. Uebersicht der Erzeugung von Bier, Branntwein und Rübenzucker, dann des Ertrages dieser Steuer-Objecte seit 1851, Verzeichniss der k.k. Fabriken, neuester Stand der Montan-Industrie. Aufhebung des Meilrechts, Aufhebung und Ablösung des Propinations-Rechtes in Mähren und Schlesien*. Brünn: Verlag der histor. statist. Sektion, 1870 (In Commission der Buchhandlung A. Ritsch ; Druck von Rudolf M. Rohrer). [vi], 712 s. (Schriften der historisch statistischen Sektion der k. k. m. s. gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde. Zur Cultur- Geschichte Mährens und Oest. Schlesiens 3; sv. 19). Dostupné online: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowUnit.do?id=9081>

CHALUPA, Aleš et al. *Tereziánský katastr český. Sv. 1, Rustikál (kraje A-CH)*. 1. vyd. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra v Praze, 1964. 323 s. (Edice berních katastrů českých, moravských, slezských.)

CHALUPA, Aleš et al. *Tereziánský katastr český. Sv. 2, Rustikál (kraje K-Ž)*. 1. vyd. Praha: Archivní správa ministerstva vnitra v Praze, 1966. 524 s. (Edice berních katastrů českých, moravských, slezských.)

KOTAČKA, Martin, Josef PETERKA a Ivo SPERÁT. *Generální rejstřík k lánové vizitaci doplněný o soupis obyvatel královských měst*. I. svazek A-L, II. svazek M-Ž. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Ivo Sperát, 2015. 2252 s. ISBN:978-80-87542-18-7.

KOTYŠKA, Václav. *Úplný místopisný slovník Království Českého*. V Praze: Bursík & Kohout, 1895. 1710 s. Dostupné z: <https://digitalniknihovna.mlp.cz/mlp/view/uuid:b2ba7440-1c8b-11df-a42a-0030487be43a?page=uuid:26e62230-1f82-11df-b2c3-0030487be43a>

KYASOVÁ, Věra, Jindřich OBRŠLÍK a Pavel BALCÁREK, Velkostatek Kvasice 1729-1946, Inventář. 1970. Moravský zemský archiv, Fond F 301, Nad. č.: 515, Ev. č. pom.: 1335.

LÖW, Jiří a Jaroslav NOVÁK, J. Typologické členění krajín České republiky. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2008, ročník XI, č. 6, s. 19-23.

LOW, Jiří a Igor MÍCHAL, *Krajinný ráz. Ústav aplikované ekologie ČZU, Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce*, 2003, ISBN 80-86386-27-9.

LÖW, Jiří. a kol. *Typologie české krajiny*, grant MŽP ČR č. VaV 640/01/03 – V005. Výstupem výzkumného projektu je specializovaná mapa s odborným obsahem v prostředí GIS, publikovaná na geoportálu veřejné správy <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map/> (vrstvy: Typologie české krajiny).

MARTINKOVÁ KUCHYŇKOVÁ, Hana. *Pohledová exponovanost: metodický postup výpočtu krajinného indikátoru v geografických informačních systémech: Visual exposure : calculation methodology of the landscape indicator in geographical information system*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2010. Folia Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis, roč. III, č. 2/2010. ISBN 978-80-7375-389-4.

ORTH, Jan Ev. a František SLÁDEK. *Topograficko-statistický slovník Čech, čili: Podrobný popis všech měst, městysů, vesnic, pak zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpustlých hradů a zaniklých osad království českého.* V Praze: I.L. Kober (Národní knihtiskárna I.L. Kober), 1870. 1048 s.

Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí.. Díl 7., Dánsko-Dřevce. V Praze: J. Otto, 1893. 957 s.

PALACKÝ, František. *Popis království Českého: čili, Podrobné poznamenání všech dosavadních krajův, panství, statkův, měst, městeček a vesnic, někdejších hradův a twrzí, též samot a zpustlých osad mnohých v zemi České, s udáním jejich obyvatelstva dle popisu r. MDCCCXLIII vykonaného.* V Praze: J.G. Kalve, 1848. viii, 608 s.

POLÁČEK, Jindřich, Josef BENEŠ a Vlasta POLÁČKOVÁ. *Minimální standard pro digitální zpracování územních plánů v GIS (MINIS v2.2).* Praha: Hydrosoft, UP-24, 2010.

RADIMSKÝ, Jiří a Miroslav TRANTÍREK. *Tereziánský katastr moravský (prameny z 2. poloviny 18. století k hospodářským dějinám Moravy).* Praha: Archivní správa ministerstva vnitra ČSR, 1962. 414 s.

SEDLÁČEK, August. *Paměti a doklady o staročeských mírách a váhách.* Praha: Česká akademie věd a umění, 1923. vi, 498 s. (Rozpravy České akademie věd a umění. Třída 1 ; 66)

SCHWOY, Franz Joseph. *Topographie von Margrafthum Mähren:* Wien: Joseph Hraschanky k. k. deutsch-und hebrätscher Hofbuchdrucker und Buchhändler, 1793. 688 s.

TITTEL, Ignaz. *Schematismus a statistika statků velkých a rustikálních v Království českém.* V Praze: Josef Springer, 1902. 828 s.

Vašků Zdeněk. Vývoj základních systémů exploatace krajiny. Dostupné z <http://www.akademon.cz/source/epl.htm>

VOREL, Ivan, Roman Bukáček, Petr Matějka, Martin Culek a Petr Sklenička. *Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz.* Praha: Nakladatelství Naděžda Skleničková, 2004. ISBN 80-903206-3-5.

Zeměměřič: časopis o geodezii, katastru nemovitostí a kartografii. Praha: Jiří Kanis, 1998, č.1-2. ISSN 1211-488X. Dostupné z https://www.zememeric.cz/1-2-98/obsah_1-2-98.html

ŽEMLIČKA, Josef. *Království v pohybu: kolonizace, města a stříbro v závěru přemyslovské epochy.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2014. 672s. Česká historie, sv. 29. ISBN 978-80-7422-333-4.

Zdroje mapových podkladů:

Český úřad zeměměřický a katastrální. Dostupné z: [https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(w5a5fyd04lqcn2byd2ed1u2h\)\)/Default.aspx?lng=CZ&mode=TextM eta&text=dSady_mapyData200&side=mapy_data200&menu=229&head_tab=sekce-02-gp](https://geoportal.cuzk.cz/(S(w5a5fyd04lqcn2byd2ed1u2h))/Default.aspx?lng=CZ&mode=TextM eta&text=dSady_mapyData200&side=mapy_data200&menu=229&head_tab=sekce-02-gp)

Ústřední archiv zeměměřictví a katastru (ÚAZK). Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html#>

Podklady pro dataci jednotlivých použitých historických map:

Mapy č. 1 a 5: <http://oldmaps.geolab.cz/>

Mapy č. 2 a 4: <https://archivnimapy.cuzk.cz/>

V. SEZNAM PUBLIKACÍ PŘEDCHÁZEJÍCÍCH VÝSLEDKU

Zpracování specializované mapy s odborným obsahem vycházelo z předchozích prací autorů:

KUČERA, Petr, ZIMOVÁ Eliška, HOUŠKA Jakub, HAVLÍČEK Tomáš a kol. *Vymezování zelené infrastruktury v územně plánovací dokumentaci, zejména v územním plánu, jako nástroj posilování ekosystémových služeb v území*. Výzkumný projekt TAČR TITBMMR805, v řešení.

KUČERA, Petr a kol. *Katalog panských dvorů Čech, Moravy a Slezska v typech krajiny*. Specializovaná mapa s odborným obsahem, schválená dne 30.10.2019, čj. MK 72679/2019 OVV, výstup projektu Poplužní dvory Čech, Moravy a Slezska a jejich harmonická kulturní krajina – identifikace a soudobá interpretace kulturních hodnot, id. kód DG18P02OVV018, Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity MK ČR, Lednice 2019.

KUČERA, Petr, SEDLÁČEK Jozef a kol. *Historický vývoj poplužních dvorů v modelových územích - NOVÝ DVŮR u hradu VEVEŘÍ*. Specializovaná mapa s odborným obsahem, schválená dne 18.12.2019, čj. MK 85324/2019 OVV, výstup projektu Poplužní dvory Čech, Moravy a Slezska a jejich harmonická kulturní krajina – identifikace a soudobá interpretace kulturních hodnot, id. kód DG18P02OVV018, Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity MK ČR, Lednice 2019.

KUČERA, Petr, SEDLÁČEK Jozef a kol. *Historický vývoj poplužních dvorů v modelových územích - DVŮR VŘESNÁ*. Specializovaná mapa s odborným obsahem, schválená dne 18.12.2019, čj. MK 85324/2019 OVV, výstup projektu Poplužní dvory Čech, Moravy a Slezska a jejich harmonická kulturní krajina – identifikace a soudobá interpretace kulturních hodnot, id. kód DG18P02OVV018, Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity MK ČR, Lednice 2019.

KUČERA, Petr, FIALOVÁ Zuzana a kol. *Historický vývoj poplužních dvorů v modelových územích – KARLOV*. Specializovaná mapa s odborným obsahem, schválená dne 2.12.2020, čj. MK 74614/2020 OVV, výstup projektu Poplužní dvory Čech, Moravy a Slezska a jejich harmonická kulturní krajina – identifikace a soudobá interpretace kulturních hodnot, id. kód DG18P02OVV018, Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity MK ČR, Lednice 2020.

KUČERA, Petr, JURENKOVÁ Barbora a kol. *Historický vývoj poplužních dvorů v modelových územích – LUKAVICKÝ DVŮR*. Specializovaná mapa s odborným obsahem, schválená dne 2.12.2020, čj. MK 74614/2020 OVV, výstup projektu Poplužní dvory Čech, Moravy a Slezska a jejich harmonická kulturní krajina – identifikace a soudobá interpretace kulturních hodnot, id. kód DG18P02OVV018, Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity MK ČR, Lednice 2020.

KUČERA, Petr, FIALOVÁ Zuzana a kol. *Historický vývoj poplužních dvorů v modelových územích – OBLÍK*. Specializovaná mapa s odborným obsahem, schválená dne 2.12.2020, čj. MK 74614/2020 OVV, výstup projektu Poplužní dvory Čech, Moravy a Slezska a jejich harmonická kulturní krajina – identifikace a soudobá interpretace kulturních hodnot, id. kód DG18P02OVV018, Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity MK ČR, Lednice 2020.

KUČERA, Petr. *Rozbor a hodnocení struktury a typických znaků krajiny v hospodářském zázemí panských dvorů*. Certifikovaná metodika. Osvědčení č. 221 ze dne 12. 3. 2021, čj. MK 17253/2021 OVV, výstup projektu Poplužní dvory Čech, Moravy a Slezska a jejich harmonická

kulturní krajina – identifikace a soudobá interpretace kulturních hodnot, id. kód DG18P02OVV018, Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity MK ČR, Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2021.

KUČERA, Petr, FLEKALOVÁ, Markéta, TRPÁKOVÁ Lenka, SEDLÁČEK Jozef, MATĚJKA, Daniel, LACINA Darek. *Metodika koncepce uspořádání krajiny pro ochranu a obnovu kulturních, historických a přírodních hodnot území*. Certifikovaná metodika. Osvědčení č. 116, čj. MK 21440/2016 OVV, Sp.Zn. MK-S 1296/2016 OVV, Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2015.

KUČERA, P., A. SALAŠOVÁ, P. KREJČÍŘÍK, J. SÁTORA, M. PEJCHAL a P. ŠIMEK. *Urbanistická studie Lednicko – valtického areálu*. Lednice: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, 2000.

KUČERA, P. a L. KULIŠŤÁKOVÁ. *Lednicko-valtický areál v 19. století* = Lednice-Valtice area in the 19th century: srovnávací atlas císařských otisků a současných mapových děl: učební pomůcka: [Investice do rozvoje vzdělávání, reg.č.: CZ1.07/2.2.00/15.0084]. Brno: Legia, 2013, 5 s., 32 map.

KULIŠŤÁKOVÁ, L. Nástroje GIS a ochrana vizuálních vazeb komponovaných krajin. In: ŠIMEK, P. *Trendy a tradice*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2008, s. 149–155. ISBN 978-80-7399-510-2.

KULIŠŤÁKOVÁ, L. Změny v sekundární krajinné struktuře a jejich vliv na vizuální vlastnosti komponovaných krajin. In: *Venkovská krajina, 2010*. Brno: Česká společnost pro krajinnou ekologii, regionální organizace CZ_I ALE, 2010. s. 74 – 79. ISBN 978-80-87154-43-4.

ŠTĚPÁNOVÁ, D. a L. KULIŠŤÁKOVÁ. Analýza kompozičních principů záměrně komponovaných krajin. In: BELČÁKOVÁ, I. *Krajina – predmet vzdelávania a výskumu*. 1. Vyd. Bratislava: Perfekt, 2010. s. 124-137. ISBN 978-80-8046-452-3.

ŠTĚPÁNOVÁ, D. a L. KULIŠŤÁKOVÁ. Designed landscape. *Geoscape*. 2010, sv. 1, ř. 5, s. 76-80.

SEDLÁČEK, J. a L. KULIŠŤÁKOVÁ. *Complex by design, rich by nature. How to deal with historic designed landscape in recent land use policies*. Poster. 2013

KULIŠŤÁKOVÁ, L. a J. SEDLÁČEK. Využití nástroje GIS při analýze vizuálních vazeb. *Acta Pruhoniciana*, 2013. Č. 103: 51 – 61. ISSN 0374-5651.

KULIŠŤÁKOVÁ, L., M. FLEKALOVÁ, P. KUČERA, B. MATÁKOVÁ, A. SALAŠOVÁ a D. ŠTĚPÁNOVÁ. *Komponované krajiny*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2011. 78 s. ISBN 978-80-7375-536-2.

KULIŠŤÁKOVÁ L., P. KUČERA, A. SALAŠOVÁ, M. FLEKALOVÁ, D. MATĚJKA, J. SEDLÁČEK, D. VÍTOVSKÁ, B. MATÁKOVÁ a D. LACINA: *Metodika identifikace komponovaných krajin*. Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2014. Certifikovaná metodika, výstup projektu NAKI DF11P01OVV019.

KUČERA Petr a kol. *Úmluva o krajině : Landscape inconvenience : důsledky a rizika nedodržování Evropské úmluvy o krajině*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. 183 s. ISBN 978-80-7375-967-4.

KUČERA Petr. Agriculture and Landscape. In: Šarapatka, Bořivoj, Urs Niggel a kol. *The Way to Mutual Harmony*. Olomouc: Palacký University in Olomouc, 2012. 267 s. ISBN 978-80-244-2824-6.

KUČERA P., A. SALAŠOVÁ, M. ŠTĚPÁN a kol. Krajinový plán Mikulovska – Falkensteinska. In: DRESLEROVÁ J. a P. PACKOVÁ. *Ekologie krajiny a krajinné plánování*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, s.r.o., 2006. s. 64--68. ISBN 80-86386-82-1.

VI. SPECIFIKACE ZJIŠTĚNÝCH INFORMACÍ NA NOSIČI DAT

1. Průvodní zpráva k výsledku specializovaná mapa s odborným obsahem „Historický vývoj poplužních dvorů v modelových územích – NOVÝ DVŮR U KVASIC“
2. Specializovaná mapa s odborným obsahem (soubor map v měř. 1:10 000):
 - Mapa č. 1: II. vojenské mapování
 - Mapa č. 2: Indikační skica
 - Mapa č. 3: Císařský otisk stabilního katastru
 - Mapa č. 4: III. vojenské mapování
 - Mapa č. 5: Historický vývoj popluží
 - Popis výsledků a metod
3. Příloha č. 1 k mapě, tabulka s obsahem graficky orientované databáze krajinných prvků: „Popluží NOVÉHO DVORA U KVASIC – historický vývoj krajinných prvků“.
4. Příloha č. 2:
 - 2a) Bilance krajinných prvků v popluží Nového dvora u Kvasic.
 - 2b) Srovnání velikosti krajinných prvků